

»Ne smemo mnogo da vas umorimo; jednog čete dana vi pravnici da nam zatrebate« – smešio se šeretski, gledajući me bistrim očima.

Radili smo tri dana, od šest izjutra do osam uveče.

Meni je povremeno bivalo neizdrživo. Najradije bih pobegao, digao bih ruke i od obećanog novca, ali nisam hteo da pravim neprilike Spajiću. Smetala mi je i familijarna atmosfera u koju sam bio uvučen; nije mi prijala nametljiva srdačnost sredovečnih prodavačica i kasirki, koje su mi donosile kafu i nudile me sendvičima što su preda mnom pravile, obračale mi se prisno, uživale kad bih postajao govorljiviji. Zazirao sam da ostanem sam među robom, čudilo me je poverenje koje mi je poklonjeno, pribojavao sam se da će me osumnjičiti da sam nešto uzeo. Rekao sam jedanput Spajiću kako ne bi bilo dobro da u nas posumnjaju a da nam to ne kažu. On me je pogledao začuđeno, a potom počeo da to što sam rekao obrće u nekoliko šaljivih varijanti.

Na Drecunu se nije primećivao zamor. Čas je podsticao da se brže i urednije radi, a čas savetovao predah ili okrepiljenje. Čim bismo do kraja ispunili neki od spiskova, on ga je uzimao i odnosio u kancelariju koja se nalazila u uglu samoposluge, izdignuta na postolje do kojeg je vodilo nekoliko stepenika. Trebalo je da se sav posao popisivanja završi istovremeno; kad nas dvadesetak popisivača privedemo kraju brojanje i upisivanje, tada da se u Drecunovoj kancelariji već srede spiskovi i naprave konačni obračuni.

Naš posao je, kao i sve što je zamorno i što se radi preko volje, naglo, bezmalo neočekivano, počeo da se privodi kraju. Bilo je došlo i treće veče. Nastala je trka. Radilo se navrat-nanos, odoka, bez udublivanja. Ženski deo popisivača već je pripremao stalaže za sutrašnje otvaranje.

A onda, pred sam završetak posla, Drecun me je iznenadio.

Izšao je naglo iz svoje kancelarije i pogledao po prodavnici. Mada je između njega i mesta na kojem sam se ja nalazio bio prazan prostor, on se, žmirkajući od jakog osvetljenja, tobož ne videći dobro, okretao prema izlazima. Ali, ja sam osećao da mene traži. Zaustavio je oči tako vešto odglumivši kako me je pronašao da se, za njegovim pogledom, okretoše i oni što su, već dokoni, stajali okolo. Drecun strča niz stepenice noseći u ruci list hartije, stade naspram mene, nagnu se s ljubaznim osmehom ispod kojeg sam osećao udare zlobe.

»Koji vam je ovo broj?«

»Sto osamnaest« – pročitah otupelim glasom.

»Sigurni ste?«

»Sto osamnaest« – ponovih ravnodušno, ne uspevajući od njegovog prsta da vidim na šta se ovaj broj odnosi.

»Podite da proverimo.«

Za nama je krenula još nekolicina; Spajić je bio uznemiren, ostali radoznali.

Zaustavio se u onom delu prostorije koji smo prvog dana pregledali.

»Da li je moguće da ovdje ima sto osamnaest četki za cipele?« – gledao me je ustrelato.

Prebrojao sam, iskosivši se da vidim.

»Osamnaest« – rekoh.

»A ovdje piše sto osamnaest?«

»Žao mi je, zaista mi je žao« – izustih, mada je bilo neverovatno da sam mogao napraviti takvu omašku. A ne znam ni zašto bi takvu pogrešku, i to baš moju, Drecun tek sad otkrio.

Video sam da hoće nešto da saopšti, meni, – ali zbog onih što su se tiskali okolo.

»Verujem da je to jedina greška« – dosetih se.

Drecun odustade od onoga što je hteo da kaže, raširi ruke, pođe, pa opet zastade.

»Mladi ljudi« – reče neuverljivo.

Udaljio se nezadovoljan.

I u držanju tela videla se njegova uzavrela mržnja.

Na brzinu su skupljani delovi kartona na koje smo spuštali robu. Posao je bio gotov. Radnici su žagorili. Izlazili su dovikujući se.

Spajić me pozva da uđemo u kancelariju i pozdravimo se sa šefom. Videlo se da nas je Drecun očekivao. Ponudio nas je da sednemo. Sipao je vinjak u čaše. Popili smo naskap, sva trojica. Razmenili smo nekoliko rečenica, o zavičaju, o Spajićevom i mom fakultetu, o studentskom domu. Drecun nam otkri da vanredno studira ekonomiju. Iz Vojvodine je, kaže, ali je doseljenik. Pomenu suprugu i decu. Zeleo je da deluje vedro i srdačno.

»Nadam se da vam nije bilo teško ni dosadno kod nas; navratite kad prolazite, nemojte da zaboravite radničku klasu.«

Uze, ustajući, spremljene paketiće, lepo upakovane, i zamoli nas da primimo poklon. Napomenu, obračavajući se Spajiću, da će nam novac biti brzo uplaćen. Spajić mu se zahvaljivao, nastojeći da ne bude dodvorljiv.

Rukovlasno se.

Napolju nas dočeka hladnoća. Nagovorih Spajića da odemo do »Boke«, na večeru. Jasno mi je bilo da očekuje da ja započnem razgovor o Drecunu. Meni se činilo da se, sa svakim korakom kroz osvetljen i lampionima ukrašen Beograd, po celu godinu udaljujem od trodnevnog posla. A kad se – čekajući da se pripremi naručena večera – mašismo za paketiće koje smo bili odložili na slobodnu stolicu, Spajić ne mogade da odolli da ne pomene Drecuna i moju nevolju s pogrešno upisanim brojem. Pohvalih izbor čokolada i biskvita, ali o Drecunu ne rekoh ni reči. Kao da sam ga, tada, bio potpuno zaboravio.

crno sunce

tomaž šalamun

ALOJZ WAGNER

O, živi ljudi, koji ste me prizivali.

Mislili ste da sam slavni

Wagner. Sećam se vaših ironičnih, začuđenih likova, kada me pitaste šta sam po zanimanju. Ja sam Wagner, frizer u Ljubljani.

Sin mi se utopio u Savi, ja nisam. Umro sam prirodnom smrću u pedesetpetoj. Niste to dobro razumeli. Gala Placidija nije dopustila da se pitanja ponove. Otad je prošlo šest godina. Niko me više nije pitao. Trideset godina ranije nisam imao priliku. Svakog dana razmišljam o onom danu u Studentskom. Sin mi se utopio, ja nisam.

CRNO SUNCE

Pakao je nastao kad nam je Dante objasnio kako seksualno funkcioniše.

Ranije nije postojao:

I Petrarka.

Koji kao zeleni pas na četiri tamnozeleno mokre šape njuška Vauclose i dodiruje svoju odeću.

Razmišlja o knjigama, koje mu je otac saždio, ne o Lauri.

Radi se o trci.

Ko je brži.

Bog sa svojim peskom ili mi sa svojim jezikom.

Pesak je jezik ognja.

Oganj je pesak Boga.

Padam!

Poput na smrt začaranog hrasta rušim se, a još i ženskost želi da bude više od metafore. Svojom vlažnom, oblom, mekom kožom, svojim opijajućim mirisom što podseća na čudne pečurke dovodi me u ludilo.

Zašto drhtite, zidovi pakla!

Usamljen sam do smrti u zagorelom mesu.

Priroda me umara.

I umori me tako strašno, da tonem.

Zvezde se razilaze.

Ja sam sunce.

Bez vazduha.

Vaštačka vatra, koja pada po crnoj kosi dece, prodire u njihova srca, tako da pucaju kao zaponci.

Usta im se otvaraju kao mumijama.

Ruke im se kao pobožnim mumijama prekrizuju na prsima.

I blede u božjem slavlju, moje ime grgolje

dok se oblačim.

Kad popravim okovratnik, pred njim, ogledalom, već je prekasno.

TIMES SQUARE

Ponizno te molim, o Bože, ukloni me!

Likvidiraj mi glavu i zapešća.

Neka budem torzo koji bljuje krv.

To će mi biti dovoljno.

Neka se glava i dlanovi gledaju izvan mene.

Neka ih šutiraju, neka ih vrte nad vodoskokom.

Neka se neko s upaljačem približi.

Neka ih u nebesa ispali iznad katedrale.

KRV BIBLIOTEKE

U Guanajuatu, pred lavovima na kolonadi pozorišta, seto sam se na tebe, Magna Grecia. Partenon je izgrađen poput skladišta. Indijanac u rukama stišće sitniš a srebra, koje spirahu reke, već odavno nema: Kako si pio pivo u vozovima, što su leteli po snežnoj ravnici u velikim godinama Poljske! Tada si me pitao: jesi li spavao s njom. Dolazio sam iz onog malenog stana u kome je živeo Ingarden, i mislio da sam otkrio poslednju mudrost. I tvoje sam ruke gledao nakon moje prve smrti koja rasipaše vonj. Manijakalno sam ponavljao: Nedostaje ti kožuh u ledenoj slovenskoj zemlji. Bio si izdatak za bogataša.

(iz knjige Glas, Obzorje, Maribor, 1983.)
prevod i prepev: Jaroslav Turčan i J. Zivlak